

ÜRÜN MASALARI KURU FASULYE BÜLTENİ

ARALIK 2019

DÜNYADA KURU FASULYE

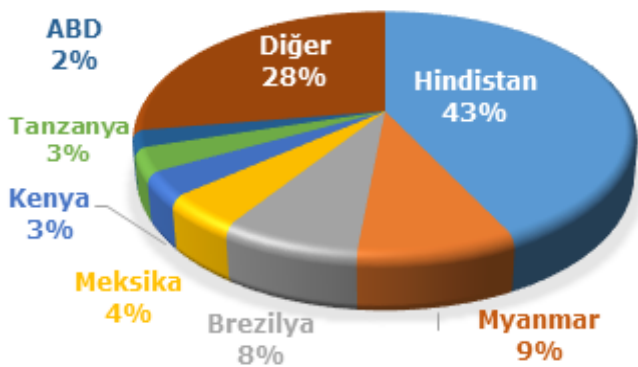
Fasulye dünya üzerinde ilk kültüre alınan ürünlerden biridir. Tayland arkeologları tarafından bulunan fasulye ile ilgili ilk kanıtlar M.Ö 9.000'li yıllara kadar inmektedir. Dünyanın bir başka kıtasında bulunun Meksika ve Peru yerli halkının M.Ö. 7.000'li yıllara fasulye yetiştirdiğine ait kanıtlar bulunmaktadır. Bir başka kıtada Afrika'da da eski kral mezarlarında fasulye bulunmuştur. Bulgular ilk kültüre alınma tarihinin günümüzden 4.000 yıl öncesine rastladığını göstermektedir.

Güney – Batı Amerika ve Orta Amerika'dan sağlanan fasulye örneklerinin 2.300 – 1.000 yıl öncesinin ürünü olduğunu göstermektedir. Yeni dünyanın keşfedilmesi ile kıtaya gelen kolonicilere Amerikan yerlileri mısır ile birlikte fasulye yetiştirmeyi öğretmişlerdir. İspanyol gemiciler tarafından da Avrupa'ya getirilmiştir. Ülkemize ne zaman geldiği konusunda kesin bir kanıt bulunmamaktadır. 250 ila 400 yıl öncesinde Anadolu'nun fasulye ile tanıştığı söylenmekle birlikte 2010 yılında Muğla Bodrum'da gerçekleştirilen kazı çalışmalarında 1.600 yıllık kuru fasulye M.S. 4. yüzyıla ait mezarda bulunmuştur.

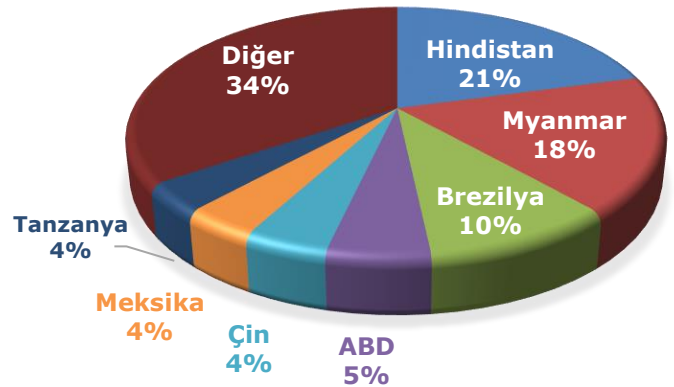
Dünya genelinde Türkiye'nin tersine en fazla ekim alanına sahip baklagil kuru fasulyedir. 2017 FAO verilerine göre dünya üzerinde 120 ülkede yaklaşık 36 milyon hektar ekim alanına sahip olan kuru fasulyede, ekim alanlarının %43'ü Hindistan'da bulunmaktadır.

Grafik 1. 2017 yılı Dünya kuru fasulye üretim alanları ve üretim miktarı dağılımı (FAOSTAT)

Üretim alanlarının ülkeler arasındaki dağılımı

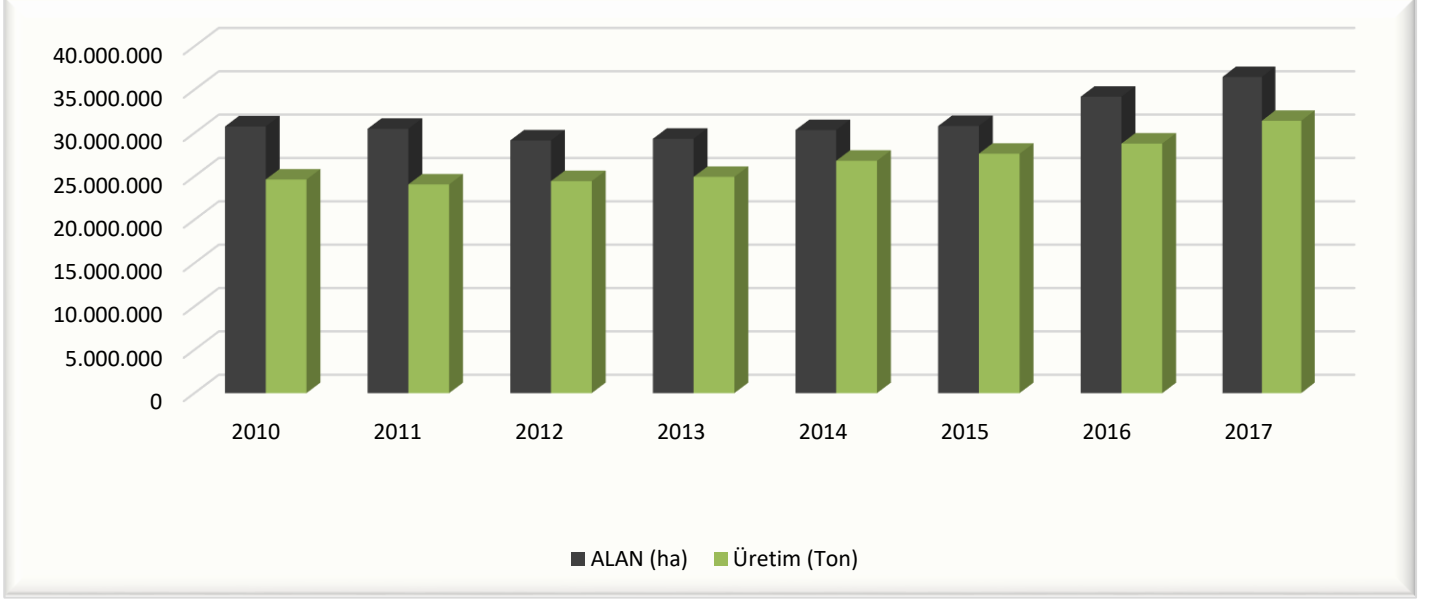

Üretim miktarının ülkeler arasındaki dağılımı

Dünya verim sıralamasında **41 kg/da** ile **118. sırada** yer alan **Hindistan** dünya **üretiminin %21'ini** karşılamaktadır. Dünya ortalama verimi 86 kg/da'dır. **Türkiye 267 kg/da** ile verim sıralamasında **17. ülkedir**. **İrlanda, Karadağ, Tacikistan ve Irak** verim sıralamasında ilk beş içerisinde yer alan ülkelerdir.

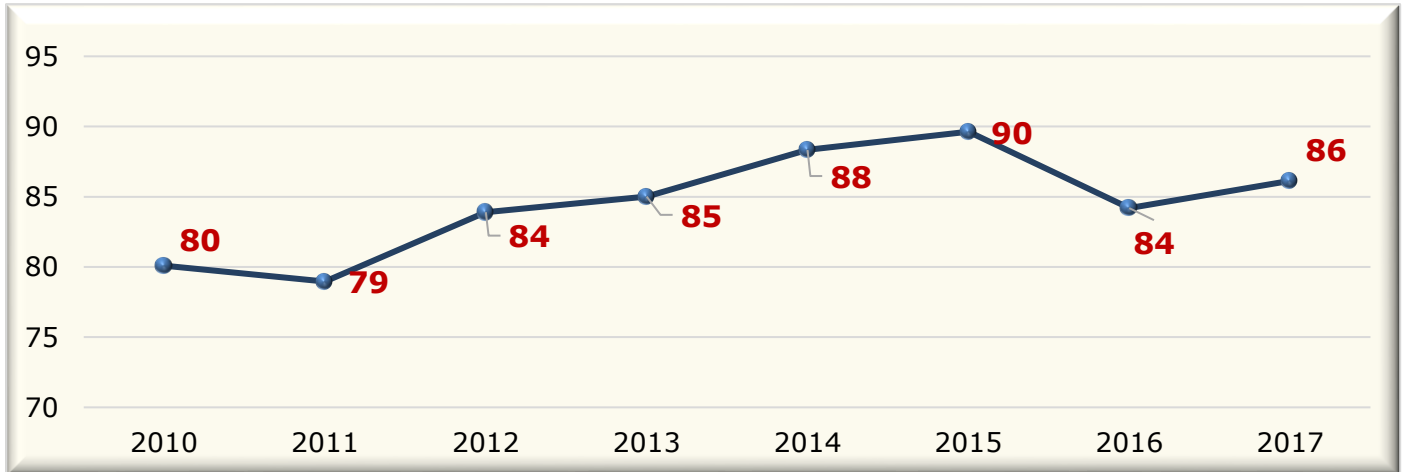
Grafik 2. Dünya kuru fasulye alan ve üretim

Kaynak: FAOSTAT

2010 yılında 30,76 milyon ha alanda 24,63 milyon ton üretim gerçekleştirilirken, 2017 yılında 36,46 milyon ha alanda 31,41 milyon ton üretim gerçekleştirilmiştir. Artan nüfusa bağlı olarak baklagil tüketimine olan talep ve talebe bağlı olarak üretim miktarı da artmaktadır. Son yedi yılda dünya alansal artışı 6 milyon ha, üretimdeki artış 7 milyon ton olmuştur.

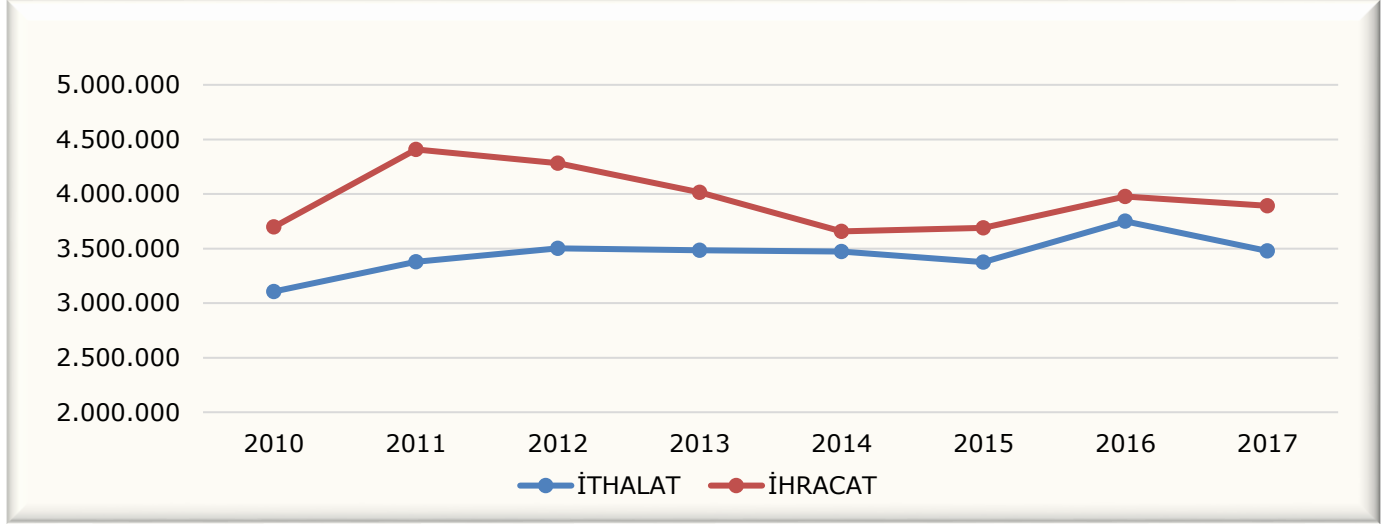
Grafik 3. Dünya kuru fasulye verim (kg/da) (FAOSTAT)

Dünya ortalama verimi 2010 yılında 80 kg/da iken 2015 yılında 90 kg/da'a çıkmış, 2017 yılında 86 kg/da olarak gerçekleşmiştir.

DÜNYA KURU FASULYE TİCARETİ

Grafik 4. 2010 ve 2017 yılları arası dünya kuru fasulye ithalat ve ihracat değişimleri (ton)

Kaynak: FAOSTAT

Kuru fasulye dünya dış ticaret durumu incelendiğinde üretimdeki artışa bağlı olarak dış ticaret rakamlarında önemli bir hareketlilik görülmemektedir. 2010 yılında 3 milyon ton olan dünya ithalat rakamı 2017 yılında 3,5 milyon ton olarak gerçekleşmiş, 2010 yılında 3,7 milyon ton olan ihracat rakamı 2017 yılında 3,9 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 1. 2016 yılı ithalat ve ihracat miktarı bakımından önemli ilk 5 ülke (FAOSTAT)

Ülkeler	İthalat Miktarı (Ton)	Ülkeler	İhracat Miktarı (Ton)
Hindistan	727.583	Myanmar	612.854
Brezilya	342.131	Çin	590.564
Kenya	208.668	ABD	473.975
ABD	172.681	Arjantin	436.055
Meksika	163.791	Kanada	336.154
İtalya	133.897	Uganda	197.013

Tablo 2. 2017 yılı ithalat ve ihracat miktarı bakımından önemli ilk 5 ülke (FAOSTAT)

Ülkeler	İthalat Miktarı (Ton)	Ülkeler	İhracat Miktarı (Ton)
Hindistan	587.143	Mynamar	616.156
Kenya	242.034	ABD	479.499
ABD	156.211	Çin	428.188
Meksika	151.215	Arjantin	366.691
Brezilya	137.403	Kanada	343.618
Japonya	132.009	Uganda	262.253

2016 ve 2017 yıllarına ait ülkeler bazındaki rakamlar incelendiğinde de ithalatçı ve ihracatçı ülke sıralamasında ve miktarlarda Brezilya hariç önemli değişikliklerin bulunmadığı görülmektedir.

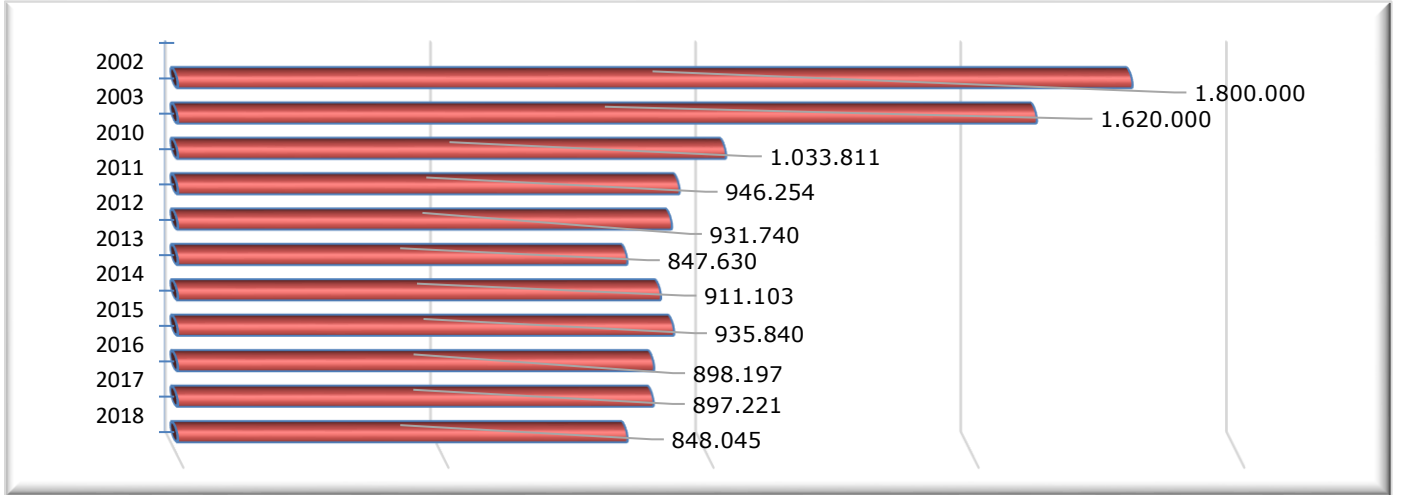
TÜRKİYE'DE KURU FASULYE

Kuru fasulye ekim alanları, üretim miktarı ve verim miktarları sırası ile Grafik 5, Grafik 6 ve Grafik 7'de yer almaktadır.

Baklagil desteklerinin arttırılması nohut ve mercimekte alan artışları üzerinde etkili olurken, kuru fasulyede etkili olmamıştır.

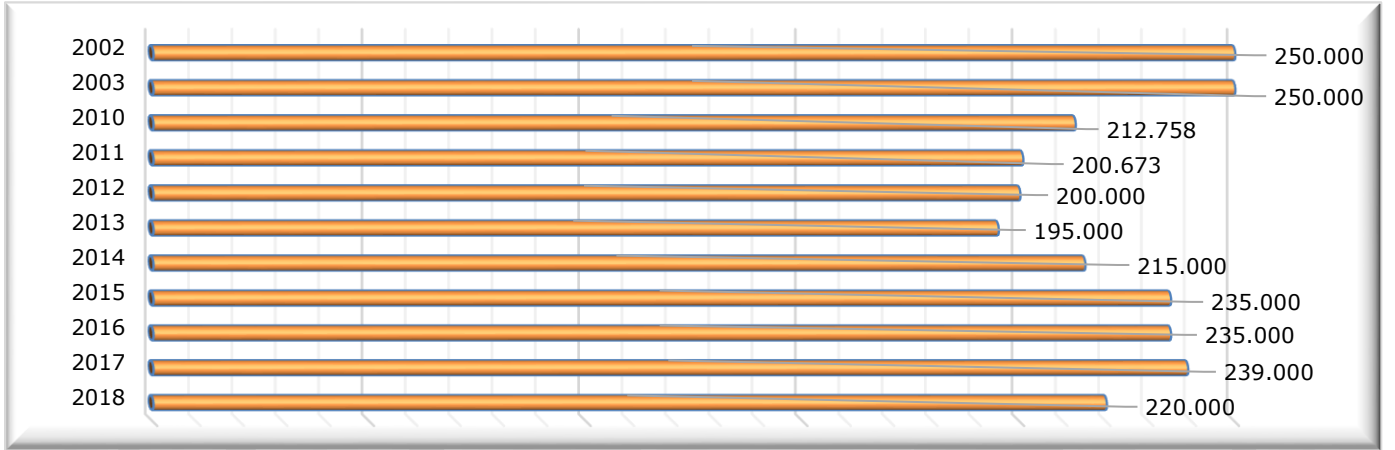
Burada en önemli etken kuru fasulye üretiminin sulu alanlarda gerçekleştiriliyor olmasıdır. Sulu alanlarda gelir getirisi daha yüksek olan kanola, patates, dane mısır gibi ürünlerle rekabet edememektedir. Ülkemiz **yeterlilik oranı 2017 TÜİK verilerine göre % 83'dür**. Kişi başı **tüketim 3,3 kg/yıl'dır**.

Grafik 5. Türkiye yıllara göre kuru fasulye üretim alanı değişimi (da)

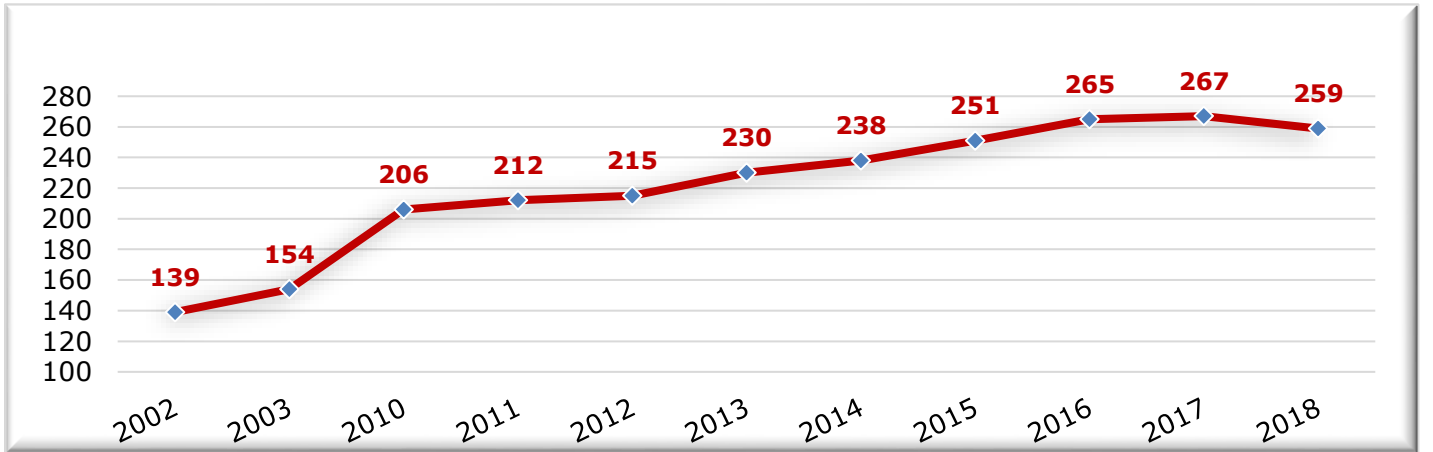

Kaynak: TÜİK

Grafik 6. Türkiye yıllara göre kuru fasulye üretim miktarı değişimi (ton)

Kaynak: TÜİK

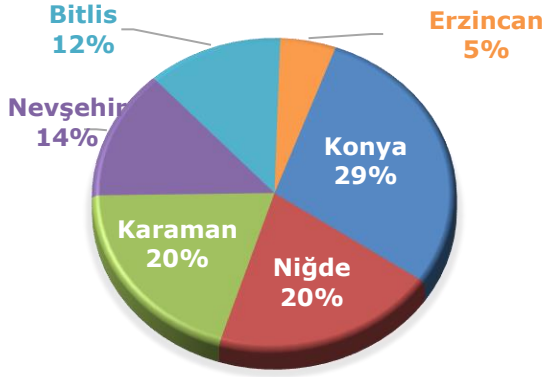
Grafik 7. Türkiye yıllara göre kuru fasulye verim değişimi (kg/da)

Kaynak: TÜİK

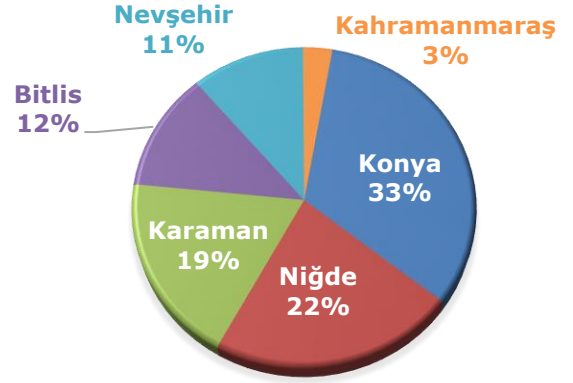
Yıllar bazında yaklaşık %50'ye alansal azalma mevcut iken üretim miktarındaki azalma % 12'dir. Bunun en önemli nedeni verimde sağlanan artıştır.

Grafik 8. Ülkemiz kuru fasulye üretim alanlarının dağılımı (TÜİK)

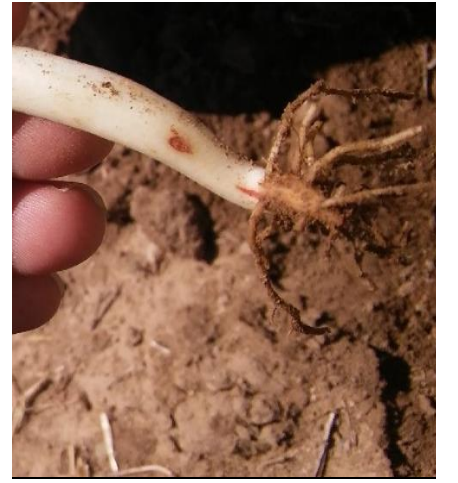

Grafik 9. Ülkemiz kuru fasulye üretim miktarının illere dağılımı (TÜİK)

Grafik 8 ve Grafik 9'dan da görüleceği üzere üretim alanlarının ve üretim miktarının yaklaşık % 50'si Konya ve Niğde illeri tarafından karşılanmaktadır.

Konya ve Niğde illerimizde uzun yıllardır aynı alanlarda kuru fasulye üretiminin yapıyor olması kök çürüklüğü hastalığının yaygın olarak görülmesine ve verimde azalmalara neden olmaktadır.

Tablo 3. 2002 ve 2019 yılları ithalat ve ihracat miktar ve değerleri

Yıllar	İthalat Miktarı (Ton)	İthalat Değeri (Bin \$)	İhracat Miktarı (Ton)	İhracat Değeri (Bin \$)
2002	41.488	21.583	20.278	14.217
2003	6.365	3.237	42.194	24.162
2015	31.688	39.850	4.370	5.354
2016	31.252	35.985	2.730	3.597
2017	40.470	47.493	4.447	6.073
2018	37.423	41.300	19.830	24.430
2019/10	23.203	25.072	4.917	6.765

Kaynak: TÜİK

Tablo 4. 2017 ve 2018 yılları Türkiye ithalatındaki önemli ülkeler, ithalat miktar ve değeri

Ülkeler	2017			Ülkeler	2018		
	İthalat Miktarı (Ton)	İthalat Değeri (\$)	\$/kg		İthalat Miktarı (Ton)	İthalat Değeri (\$)	\$/kg
Arjantin	13.199	15.716	1,19	Kanada	9.959	10.395	1,04
Kırgızistan	9.562	9.889	1,03	Kırgızistan	9.721	9.304	0,96
Kanada	8.532	9.549	1,12	Arjantin	7.577	8.317	1,10
ABD	3.209	4.287	1,34	ABD	4.407	5.299	1,20
Çin	2.463	3.646	1,48	Çin	2.956	4.439	1,50
Diğer	3.505	4.406	1,26	Diğer	2.803	3.545	1,26
Toplam	40.470	47.493	1,17	Toplam	37.423	41.299	1,10

Kaynak: Trade Map

Tablo 4'den görüleceği üzere ülkemiz ithalatında önemli rol oynayan ülkeler Arjantin, Kanada ve Kırgızistan'dır. En düşük değerdeki alım Kırgızistan'dan gerçekleştirilirken, en yüksek değerdeki alım Çin'den gerçekleştirilmektedir.

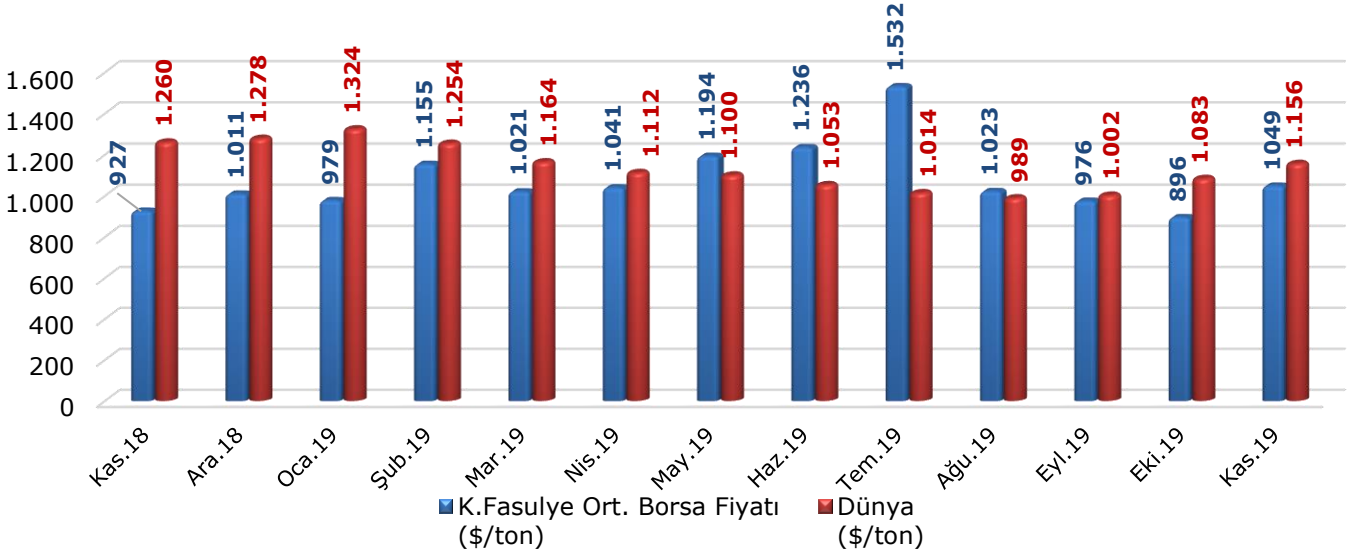
Tablo 5. 2017 ve 2018 yılları Türkiye İhracatındaki önemli ülkeler, ihracat miktar ve değeri

Ülkeler	2017			Ülkeler	2018		
	İhracat Miktarı (Ton)	İhracat Değeri (\$)	\$/kg		İhracat Miktarı (Ton)	İhracat Değeri (\$)	\$/kg
Suriye	1.243	1.357	1,09	Irak	5.380	6.070	1,13
Irak	876	1.049	1,20	Libya	3.241	3.868	1,19
Almanya	460	742	1,61	İran	3.020	4.899	1,62
İran	357	491	1,38	Serbest Bölge	1.597	1.040	0,65
Belçika	283	494	1,75	Almanya	1.593	2.362	1,48
Diğer	1.228	1.941	1,58	Diğer	4.999	6.191	1,24
Toplam	4.447	6.074	1,37	Toplam	19.830	24.430	1,23

Kaynak: Trade Map

Türkiye ihracatında önemli ülkeler Irak, İran ve Almanya'dır. Ortadoğu Ülkeleri ihracat değeri düşük iken Avrupa ülkeleri ihracat değeri yüksektir.

Grafik 10. Kuru fasulye yurt içi ve yurt dışı borsa fiyatları grafiği (Borsa Fiyatları)

DEĞERLENDİRME

Kuru fasulye rekoltesindeki azalma ve artan nüfus baskısı, ithalat miktarındaki artışa ihracat miktarındaki azalmaya neden olmakta bunun sonucu olarak da ülke ekonomisinde değer kaybı ortaya çıkmaktadır. Kuru fasulye üretimindeki azalmanın nedenleri ana hatları ile;

- Kuru fasulye sulu alanlarda yetiştirildiğinden yine bu alanları kullanan **dane mısır, patates ve kolza** ile üretici gelir yönünden rekabet edemediğinden kuru fasulye ekim alanları yıldan yıla azalmaktadır.
- Üretimin yoğun yapıldığı alanlarda ise kök çürüklüğü yaygın olarak görülmektedir. Bu da verim kayıplarına neden olmaktadır.
- Baklagillerde yeterli miktarda sertifikalı tohum üretilmediğinden yaygın olarak kullanılmamaktadır.
- İşlenmiş ürün olarak da piyasaya sunulan kuru fasulyeye katma değer kazandıracak paketleme ve işleme tesisleri yeteri kadar bulunmamaktadır.

Yukarıda bahsedilen sorunların çözümü için;

- Kuru fasulye ekimini yaygınlaştırmak için alternatif üretim alanlarının belirlenmesi önem arz etmektedir.
- Genel Müdürlüğümüzce kuru fasulye üretiminin özendirilmesi ve yaygınlaştırılması amacıyla yeni üretim alanları kazandırılması ve üretimin artırılması için 5 ilde (Bitlis, Elazığ, Konya, Niğde ve Nevşehir) 2.500 da alanda 500 üretici tarafından kullanılmak üzere proje yapılmış ve tohumluk dağıtımı planlanmıştır.
- Üretimin yoğun olduğu alanlarda dondurulmuş gıda, konserve yapımı gibi ürün işleme tesislerinin oluşturulmasında kolaylıklar sağlanmalıdır.

Bununla birlikte sulu üretimin gerçekleştirildiği alanlarda ekim nöbetinde kuru fasulye en uygun alternatiftir. Bilindiği üzere baklagiller; kurak alanlarda; toprağa azot fikse ederek doğal gübreleme yapan, topraktaki organik faaliyetleri canlandıran, bir sonraki ürün için azot ve su birikimi yapan, tuzu topraktan uzaklaştıran sera gazlarını azaltıcı etkide bulunmaları ile doğa ve toprak dostu materyallerdir. Ülkemiz topraklarının genelinin organik maddece fakir ve alkali topraklar olduğu düşünüldüğünde ekim nöbetinde kullanımının yaygınlaştırılması oldukça önemlidir.

HAZIRLAYAN

**Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü
Tarım Havzaları Daire Başkanlığı**

 0 312 258 84 03

 urunmasalari@tarimorman.gov.tr